

List za koristi delav-
skega ljudstva. Delav-
ci so opravičeni do
vsega kar producirajo.
—
This paper is devoted
to the interests of the
working class. Work-
ers are entitled to all
what they produce.

PROLETARCE

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office
at Chicago Ill. under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 2146 Blue Island Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se".

PAZITE!
na številko v oklepaju-
ki se nahaja poleg va-
šega naslova, pripelje-
nega spodaj ali
na ovitku. Ako (144)
je številka
tedaj vam s prihodnjo
številko našega lista po-
teče naročnina. Prosi-
mo ponovite jo takoj.

Štev. (No.) 143.

Chicago, Ill., 7. junija (June), 1910.

Leto (Vol.) V.

**Vse pritožbe
glede uredništva in upravnih
števila naj se pošiljajo direktno
predsedniku "Jugoslav. del.
tisk. družbe" Franku Pod-
lipcu, 604 N. Curtis, Chica-
go, Ill.**

Splošen pregled.

— Iz poročila njujorske trgovske zveze (Merchant Association) so zaznali, da nosi ekspresnim družbam vložen kapital 43 do 145 odstotkov čistega dobička na leto. Ta dobiček črpajo železniške družbe iz prevažanja zavojev.
Ako bi pošta Zdr. drž. prevzela prevoz tovorov, bi bilo nemogoče, da bi kapitalisti tako nesramno odirali ameriško ljudstvo.
— V Rusiji morajo biti res žalostne in tužne razmere, ker se delavci izseljujejo trumoma v Sibirijo. O tej izselitvi poročajo ruski kapitalistični časniki. Mi ne vemo, koliko je resnice na tem poročilu.
Ako je pa poročilo resnično, tedaj smo prepričani, da v Rusiji vlada še dandanes najkrutejša grozovlada. Za šport menda nihče ne beži v Sibirijo.

— Eks gubernatorja Rollinsa države New Hampshire so zasačili pri tihotapstvu. Zvezni sodnik za njujorski okraj ga je obsodil na \$2000 globe. Rollins je bogataš, bančni predsednik, sploh stebel današnje kapitalistične družbe. Vrnil se je v New York v prvem razredu s parnikom "Lusitania". S seboj je imel devet velikih kovčkov. Pod prisego je izjavil, da ma plačati carino le od jopiča iz kožuhovine.

Komaj je carinski uradnik pogledal v kovček, je vedel, da ima tihotapec pred seboj. Ali z ozirom na njegovo bogatstvo je bil tako uljuden, da ga je peljal k nadzorniku, ki mu je prigovarjal, naj se posvetuje z njegovo družino, menda ima še kakšne reči, od katerih je treba plačati carino in na katere je pozabil. Rollins je na to odkril uradniku, da ima res še nekatere malenkosti od katerih bo treba plačati carino. Našel je še eno ovratnico, eno zapestnico, štiri obleke in nekaj drobiža.

Ko je pa uradnik preiskal kovčke, je pa spoznal, da je Rollins lagal. Dobil je kar celo zbirko urprstanov in drugega nakitja. Njegov zagovornik je povdarjal pred sodnikom, da je njegov klient tako nervozen, da ne more biti odgovoren za svojo izjavo pred carinskimi uradniki.

Zdaj vemo: Če bogatini tihotapijo, so nervozni, če kradejo, imajo pa kleptomanijo.

Če pa delavec vsi kaj sličnega, pa pravijo, da je hudodelec.

V kapitalistični družbi je povsod dvojna mera. Še v izrazih.

— Kdor daje najbolj mastne ločilne zakonske škanđale? Kdor razdira družinsko življenje in izkorišča otroke v najnečestnejši mladosti? Kdo podkupuje najvišjo postavodajno moč naroda z delničami trasta za sladkor? Kdo je podkupil mestne svetovalec v Pittsburghu? Kdo podkupuje cenilec davka? Kdo najema stavkokaze, da zavratno naskočijo svoje štrajkujoče brate? Kdo pošilja vojake, da streljajo na štrajkujoče delavce? Kdo daje denar za demokracijo in republikansko stranko da lahko kupujejo glasove pri volitvah? Kdo priseza po krivem, da ni treba plačati davka? Kdo podkupuje mestne svetovalec, da dobi koncesije? Kdo je s podkupni-
no vtisnil Schmitzu, županu v San Franciscu pečat hudodelstva? Kdo ima mejtrese? Kdo se norčuje iz varstvenih zakonov za otroke in ženske? Kdo slavi umore na debele, katere imenujemo vojno? Kdo lakomnosti zavoljo profita umo-

ri vsako leto na tisoče in tisoče delavcev? Kdo izvršuje vse te nizkote in zločine?

Odgovor:
Kapitalistični razred!

— Poljedeljski minister Wilson je priporočal štedljivost ameriškim farmerjem na zborovanju v St. Louisu. Rekel je, da naj ne kupuje živila v škatljah in paketih. Wilson je neprosto voljen ali pa najbrž prostovoljen dovtipnež. Pozabil je povedati, kako naj producenti preprečijo prodajo živil v paketih in škatljah, dokler so trusti gospodarji na trgu, dokler nima ljudstvo pravico ziniti besede pri proizvodnji in razdelitvi potrebščin.

Lahko je dati dobre nasvete. To razume vsakdo, če tudi ni minister. Ali težko je izvesti nasvete praktično, ki jih dajejo ministri.

— Sodniki civilnih sodišč v Milwaukee se trudijo sedaj, da bi odstranili zarubitev delavskih plač. Tamošnji mirovni sodniki in bivši biriči so do sedaj živeli udobno o dohodkih, katere so črpali iz delavcev, ki so skozi bolezen ali druge nezgode zabredli v bedo in revščino in so bili prisiljeni najeti posojilo.

Delavec, ki je vsled bolezni ali nezgode zabredel v dolgove, je pomilovanja vreden siromak, ker iz gmotnih ozirrov ne more najeti advokata, da bi branil njegove interese.

— O jerum, jerum! Katoliški listi širom sveta prinašajo jokane članke, ker klerikaleci niso dosegli na Francoskem v zadnji volilni borbi tudi najmanjšega uspeha. Mesto da bi napredovali so pa nazadovali.

Francija je bila nekdanj najvernejša in najsvetejša hčerka cerkve. Danes pa priznajo vsi klerikalni listi odprto, da je na Francoskem vpliv klerikalecev v volilni borbi enak ničli.

In taka zavest boli, posebno, če se človek spominja na pretekle dneve slave in sijaja.

— Iz Sarajeva poročajo brzjavno, da je bila pri volitvah porazena stranka nadškofa Stadlerja. Stadler je poznat kot zagrižen klerikalec. Klerikalizem poka povsod.

— Trust za jeklo se isto tako zaman trudi očistiti se svojih grdi in ostudnih peg in madežev, kot zamorec, ki je hotel z milim obeliliti svojo črno kožo.

Komaj je trust s slabo krpo prikril eno grdo pego, že se mu odkrije drug studen madež.

Še ni dolgo, ko je svet zaznal, da v So. Betlehemu plačujejo delavce po 12 in pol centa na uro, a že poroča Artur E. Holder zastopnik delavcev v zadnji stavki delavcev v delavnici Pressed Steel Car Works, da v bolnici Betlehema izvršujejo umore, ker je ceneje skrbeti za mrtve delavce kot za pohabljenost. Ta obdolžitev je izvršil pred senatskim komitejem za javno zdravje.

Res, krasna druhal je trust za jeklo in njih razni hlapci, ki za denar izvršijo vse.

— Ako bo delovodja njujorske tvornice trasta za sladkor, katerega je Taft pomilostil, govoril res resnico, potem bo svet zvedel za razkritja, ki so v nadi pri lopovih, ki so namazani z vsemi sleparskimi "žavbami". Ko je delovodja tri mesece dihal jetniški zrak in jedel ričet, je postal zgovoren in se odločil, da bo nastopil kot državna priča proti tajniku in blagajniku trasta za sladkor.

Na to izjavo ga je Taft pomilostil.

Ako bo delovodja ostal mož beseda, bomo dobili globočji vpogled v manipulacije lopovskih trstijanov. Zvedeli bomo, kako so popravili tehnične, da so kazale

napačno mero, kako je deloval svarični aparat, kedar so prihajali carinski uradniki.

Trust je bil tako zbirčen v sredstvih, kot navadna dobro organizirana tolpa tatov in ulomilec, ki postavlja straže, da jo ne zasači policija. Ta razkritja dokazujejo, da je prave krivce ogromne sleparije iskati v višjih trustjanskih krogih. Ako bo država prišla glavarja kapitalistično državo vzdržujoče sleparske bande, je pa danes še veliko vprašanje.

— Profesor Eliot, bivši predsednik univerze Harvard je postal prava stara klepetulja, ki hoče s klepetavostjo ohraniti si milost svojih mojstrov kapitalistov. Zdaj je začel z etiko! Rekel je: "Napredek se meri po čustvu sreče, ker ne prinaša dolarjev in centov. Navadni delavec tega ne razume. Bogatstvo in družabna čast ne moreta gojiti ali vstaviti čustvo sreče."

Ako je delo že najvišje plačilo, zakaj je pa jemal Eliot kot predsednik univerze plačo in jemlje še dandanes penzijo. Zakaj se pritožuje, če delavci, ki ob hudi vročini delajo v plavžih in zgradbah, zahtevajo povišanje plače, ako se napredek ne meri po dolarjih in centih, ko so profesorji na univerzi Yale in v Chicagi zahtevali da se jim poviša letna plača od \$5000 na \$10.000.

Resnica je, da človek v duševnem in umetniškem delu najde ali dobi malec zadovoljstva. Vsi učenjaki in umetniki pa vendar stremijo za povišanjem dohodkov istotako kot delavci.

Ročno ali strojno delo je pa tako enakomerno in duhamorno, da nikakor ne more biti plačilo. Za to nam izrek profesorja Eliota dokazuje, kako ozko in tesno je duševno obzorje vseh kapitalističnih hlapčevskih duš.

— Pariški sociolog M. Broda je dal slavopevcem ameriške in evropske kulture hud tobak pod nos.

"Smehljati se moram," piše ta Broda, "kedar čujem, da je civilizatorična pomembnost Indije že v minoli preteklosti, da je narod duševno mrtev. To je napačno! Še danes rodi, posebno pod vplivom oživljajočega duha z zapada, nove misli, kulturne vrednosti. Čudeče zapadno človeštvo, ki si domišlja, da ima monopol za ves duševen napredek, se bo še marsikaj učilo z indijskih idej, kako socialna veda v Indiji rešuje socialne probleme."

Rodša Mundri Sriramulu, rodom Indijec je pa obračunal s krivimi patrijoti na vzhodu in zapadu tako le:

"Mar ne veste, da je en sam vesoljni duh, da je zapoved tega duha o ljubezni in pravici, po vsem svetu enaka? Ali ne polni povsod naše misli in duše? Ali ne zahteva napredka vseh ljudi na zemlji? Mar razpad enega naroda ne zajezuje napredka vseh drugih ljudi? Ali je tak človek prijatelj svoje domovine, ki bi rad svoj narod povzdignil v kasto bramanov, in drug narod pa na stopinjo parije? Ue! Mi stojimo na pragu nove dobe napredka! Vzhod in Zapad nista dva ločena sveta. Drug v drugemu živita. Naravni zakon je, da pomagata drug drugemu. Povsod na vzhodu in zapadu se zavedajo pametni ljudje, da je človeška misel poklicana pomiriti tisočletne boje in protislovja."

Vsem tistim, ki zabavljajo na Aziate, rmen ali črno raso kot inferiorno raso, pa nič ne stori za povzdigo kulture in civilizacije pri drugopoltnih rasah, priporočamo, da malo več študirajo in manj zabavljajo.

— V Trstu že zopet straši irendenta. Ker nimajo v Avstriji "nevarnih" anarhistov, si mora pa avstrijska tajna policija pomagati s klišeno drugo firmo, da dokaže, da

ni zastoj v državi. Na Češkem lovi policija omladiniste, med Poljaki pristaše zedinjene Poljske, med Nemci rajhovce in med Talijani pa irendentove.

Zdaj so v Trstu zaprli 27 oseb. Pravijo, da so nevarni ljudje za skupaj seženjeno Avstrijo. Kdo neki to verjame? Še policaji ne, ki so jih aretirali in izvohali. Za irendento bo prišla na vrsto omladina, za tem Poljaki, za njimi pa Nemci in za temi Slovenci in Hrvatje itd.

Človek bi se smejal tej neumnosti, ako ne bi bila stvar preveč resna in ne bi pri vsaki taki gonji vzprizorjeni, po policijskih voluhnih ne zaprli in obsodili nekaj nedolžnih ljudi v težko ječo. Ako bi bila čečina v avstrijskem parlamentu kaj prida, bi bila takšnim policijskim gonjam že zdavnej konec.

— Vohunstvo krasno cvete in vspeva tudi v tej "slavni deželi svobode." Država Wisconsin ima proti cigaretni zakon. Nekateri policijski voluhni so zvalili trgovce s tobakom, da so pričeli prodajati cigarete. Policijski sodnik Neelen je pa trgovce s tobakom na kratko spoznal nekrivim. Izjavil je, da policija nima pravice nastavljanja državljanom pasti. Ako policija zasači ljudi, ki so prelomili zakon, tedaj naj jih aretirajo. Nikakor pa nima policija pravico nastavljanja zanjke in zvaljanja ljudi, da kršijo zakon. Tako je sedaj v Milwaukee, odkar ima mesto socialistično upravo. Tudi mi se stri njamo s sodnikom Neelom.

Ali ne verjamemo, da bo taka razsodba vplivala podučno na policijske možgane. Poznamo predbro policijsko družbo. Dokazati hoče, da je potrebna. Ako ni hudodeleev, jih pa policija ustvari umetno.

Ob tej priliki se zopet spominjamo procesa Moyer, Haywood, Pettibone. V tem procesu, ki je klaverno končal za kapitaliste, so igrali glavno ulogo policijski voluhni. Ako bi razredno zavedni delavci ne nastopili tako odločno, bi bili policijski voluhni v zvezi s kapitalisti dosegli svoj namen in obe sili bi tri najboljše zagovornike delavskih pravic.

— Sladkor smo dobivali do sedaj za srednjo ceno. Ali tudi tej ceni bo kmalu konec. Dividende žroči kapitalisti, ki lastujejo železnice, ktere so zgradili delavci, so naznanili, da bodo zvišali voznino za sladkor in kavo od 14 do 44 odstotkov.

Kar se tiče kave, je neki trgovec na debelo, ki uvaža kavo v Zdr. države izjavil, da uvažatelj stane najboljša kava le 7 centov funt. Iz te izjave sledi logično, da tudi kavo dražijo umetno.

Skopuhi, lakomniki, oderuhi in špekulanti so rakrana vsakega ljudstva. Umetno dražijo nujpotrebnejši ljudski živež.

Gospoda, lakomna in skopuška le tako naprej! Saj nočete čuti svarečega glasu. Toliko prej bo polom tukaj!

Socialistični kongres in inozemski socialisti.

Kongres socialistične stranke v Zedinjenih državah je končan že pred jednim tednom. Delaven je bil ta kongres, veliko bolj delaven kot kateri poprej. In prepričani smo, da bo njegovo koristno delo tudi plodonosno. Glavna naloga sodrugov delegatov je bila: postaviti stranko na zdrav in trden temelj za njen krepki razvoj. Nimamo prostora v listu, da bi specijelno razpravljali o vsakem sklepu ali zaključku tega važnega kongresa, zlasti še o mnogih obširnih poročilih raznih odsekov in vročih debatah: "Proletarce" se je s tem obširno bavil že zadnji teden. Poročati pa bomo natančneje o zaključku, ktert je za nas

slovenske socialiste in sploh za vse neangleške t. j. inozemske socialiste velike važnosti. To je nov organizacijski načrt za neangleške socialistične organizacije v Zedinjenih državah, katerih veja smo naravno tudi mi.

Načrt je izdelal posebni komite devetih sodrugov, kateremu je predsedoval sodr. W. R. Gaylord. Nov statut za neangleške socialistične organizacije v Zedinjenih državah, kateri je bil po kratkem debatiranju z veliko večino sprejet, se v celoti glasi:

"Nadomestno poročilo odseka za strankino konstitucijo. XV. člen. Tujgovoreče organizacije.

1. Neangleške organizacije, raztezajoče se po vsi republiki, imajo pravo, pridružiti se k socialistični stranki kakor je tukaj določeno.

2. Te organizacije morajo imeti najmanj vsaka 500 članov in priznati morajo ter se strinjati s konstitucijo in platformo socialistične stranke.

3. Kot mesečni prispevek morajo plačati "per capita" (t. j. na vsakega člana) pet centov na osrednji urad (National Office), zakar dobe v izmenjavo članske znamke, slične onim, ki se izdajajo angleškim organizacijam.

4. Vsaka taka organizacija ima pravico, izvoliti jednega tajnika — prevajalca, kateri mora razen svojega materinega jezika znati tudi angleški jezik in kterege dolžnost bo, v osrednjem uradu (National Office) pismeno posredovati med njegovo organizacijo in socialistično stranko. Plača tajnika — prevajalca ne sme presegati \$25 na teden, a izplačuje jo osrednji urad (angleške) socialistične stranke. Plačo določi osrednji eksekutivni komite od socialistične stranke.

5. Vsaka neangleška organizacija ima pravico, poslati jednega delegata na strankine konvencije ali kongrese: vsak tak delegat ima pa samo posvetovalen glas.

6. Člani neangleških organizacij nimajo pravice do splošnega glasovanja, ktero se razprostira na vse države v republiki, niti do glasovanja pri volitvah za člane v osrednji odbor, razen ako glasujejo kot člani državnih organizacij.

7. Vsako politično akcijo, ktero zavzamejo neangleške organizacije, mora prej odobriti državna organizacija angleške stranke, in pričeti se ne sme z nobeno propagando, ktera bi bila v nasprotju z državno soc. organizacijo.

8. Člani neangleških organizacij imajo pravo do besede in do glasovanja v krajevnih in državnih angleških soc. organizacijah le pod pogoji, kakršne si že določijo sporazumno z državno organizacijo.

Sklep ali resolucija odseka za strankino konstitucijo, ktera se tiče neangleških organizacij, se glasi:

"Z ozirom na to, da je posebna propaganda neangleških organizacij zvezana z velikimi stroški, in ker želimo, da bi se inozemsko prebivalstvo te republike pridružilo političnemu gibanju socialistične stranke v Ameriki, bodi sklenjeno, da ta kongres toplo priporoča vsem državnim organizacijam, izdajati charterje neangleškim klubom pod takimi pogoji, da se zadnjim povrne petdeset odstotkov krajevnih in državnih prispevkov.

Dalje bodi sklenjeno, da se naši neangleški sodrugi opozarjajo na fakt, da namen socialistične stranke v Ameriki je, preskrbeti ameriškemu delavstvu politično orožje, in vsled tega jih kot socialiste kliče potreba, da se pridružijo h krajevnim in državnim organizacijam te stranke."

Zastopniki neangleških organizacij (finske, češke, poljske itd.) kteri so se vdeležili kongresa, so jednoglasno odobrili ta statut.

S tem je kongres letos rešil je-

dno najvažnejših vprašanj, ktero je toliko časa oviralo tesno zblizanje med ameriški in inozemskimi socialisti, kateri se ne morejo dobro sporazumeti v angleškem jeziku. Odslej se bodo delavci vsake narodnosti lahko sami zase organizirali in obenem bodo lahko člani mednarodne socialistične stranke.

SOCIALIZEM — CILJ DELAVSTVA.

Socializem je nemogoč — "dokazujejo" in vpijejo kapitalistični listi, državniki, duhovniki, politiki, mali in veliki kapitalisti, podpreniki kapitalistov in vsa ostala buržoazija (gospodstvo). A istočasno vpijejo: Socializem je nevarnost! Tako! Ako je socializem nemogoč, kako more potem biti nevaren?!

Socializem je mogoč, in zato je nevaren kapitalistom, trotom.

In zato vpijejo.

Kapitalisti dobro vedo, da je socializem preračunan in cilja se zavedajoč vstanek delavstva, vstane, kateri se ne more ustaviti v napredovanju. — Z nevednežem, z nezavednim delavcem zamorejo brez truda počenjati razne hokuspokuse; nezavedno delavstvo še lahko sleparijo in izkoriščeajo v svoje zločinske namene, a ne morejo tega storiti z mislečim delavcem, socialistom. Kapitalisti to vedo. Zato vpijejo. Združili bi se tudi z vragom, samo da morejo preprečiti napredek socialističnega gibanja.

Cilj socializma je, da vzbudi milione ljudi, kateri delajo, da se zavedo svojih pravic in človeškega dostojanstva. Socializem pokazuje delavskemu ljudstvu pot in način, kako obvladati trote in tlačitelje, kteri vse pograbijo in otamemo; socializem poučuje delavstvo, kako si zamore pridobiti darove matere zemlje in plod lastnega dela.

Delavci ne moremo delati, ako nimamo orodja ali mašin. Orodja in mašin pa nimamo, ako nam jih ne da kapitalist. Kapitalist nam jih pa ne da, ako ga ne prosimo in ne moledvamo, da smemo rabiti orodje in mašine. Konec konce je: delavci ne moremo živeti, ako nam ne dovoli kapitalist. Zato smo sužnji!

Na horizontu se že pojavlja drugi komet, večji in veličastnejši od vseh kometov. Delavcem se ga ni treba bati, toda za kapitaliste in tirane pa pomenja ta komet — sodnji dan. Komet se imenuje — socializem.

OBVESTILO.

Slovenski ženski socialistični klub "Proletarka" v Chicagu bo letos obdržal svoj piknik na Riverside v romantičnem gozdū ob reki Desplaines.

Piknik se bo vršil tretjo nedeljo v mesecu juliju. (dne 17. jul.) V slučaju slabega vremena se bo vršil teden kasneje. Na pikniku bo gorak in mrzel prigrizek. Pekli bomó janjca na ražnju. Tudi hladnega in dobrega ječmenoveca bo izbilju, ker so v Riverside pri zadnjih volivah zopet zmagali mokri. Poleg jedi in pijače bo tudi vsakovrstna domača zabava.

K obilni vdeležbi vabi

Odbor.

POZOR!

Sodrugi Frank Petrič potuje za Proletarca po državi Michigan. Opravičen je do vseh poslov, ki spadajo v področje Proletarca, kot pobiranje naročnine, prodajo knjig in pogaganje za oglase. Priporočamo ga sodrugom, da ga podpirajo pri težavnem poslu.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by

South Slavic Workmen's Publishing Company

Chicago, Illinois.

Glasilo Slovenske socialistične organizacije v Ameriki.

Frank Podlipce, President;

John Petrich, Secretary;

Frank Jančič, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada,

\$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries,

\$2 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

2146 Blue Island ave. Chicago, Ill.

Cigarska trgovina z zakoni in senatnimi mandati.

Najnovejši podkupninski skandal v postavodajni državi Illinois postaja vsak dan večji in sramotnejši. Najprej se je oglašil eden sam zastopnik postavodajne zbornice, Charles A. White, in izjavil, da je dobil \$1000 za svoj glas, ki ga je oddal lansko poletje za W. Lorimera, kateri je kandidiral v zvezni senat in kateri je bil s pomočjo — tisočakov seveda! — tudi izvoljen. "Groshe" je izplačal Lee O'Neill Browne, voditelj demokratske manjšine v zbornici v nekem hotelu v St. Louisu. Nato se je oglašil drugi "ljudski" zastopnik H. J. C. Beckemeyer s slično izjavo, da je tudi on prejel \$1000 za svoj glas kakor White. Ko je pa državni pravdnik v Chicagu in v Springfieldu prišel s preiskavami, prišlo je kar celo krdelo ostalih zakonodajalcev s svežimi izpovedbami o podkupnini; vsi kar naprej izpovedujejo svoje grehe, samo da si zagotovijo imuniteto od sodišča. In tako sedaj vemo, da je bila najmanj polovica postavodajnih zastopnikov podkupljenih, ko se je šlo za izvolitev senatorja; vemo, da je bil senator Lorimer izvoljen z tisočaki, da si je takorekoč kupil senatni sedež v kongresu. Seveda, Lorimer pravi, da je to vse skupaj le "laž"; in Browne, proti kateremu se še vrši sodna obravnava v Chicagu, tudi trdi, da je White "lažnivec", vsi zdaj "lažejo!"

Toda "vri ljudski" zastopniki v Springfieldu niso bili plačani le samo zato, da so glasovali za Lorimera; "služili" so masne svote pri vsaki priliki, kadar se je šlo za sprejetje ali potlačanje kakakega zakona, predloga. Beckemeyer je izpovedal, da se nahaja poseben podkupninski sklad, ki je znan v postavodajnih krogih pod imenom "jackpot". Ta "jackpot" vsebuje večših pol milijona dolarjev ali pa še več. Kadar je na dnevnem redu kak zakonski predlog, kateri bi kot zakon škodoval velikim korporacijam in trustom ali pa nasprotno predlog, ki je kapitalistom všeč in je v nevarnosti, da propade, tedaj se snide peščica zaupnikov iz med članov zbornice, kateri skrivoma obiščejo zastopnike, kolikor jih je že treba za odločilno večino. Vsak dobi od \$500 do \$2000 iz omenjenega "jackpota" — ina prvi seji je zakonski predlog poražen ali pa je sprejet, kakor že hočejo "višji močje", kateri plačajo podkupnino. Beckemeyer trdi, da je najmanj jedna tretjina, t. j. 150 članov illinojske postavodajne zapletenih v ta skandal, da namreč redno prejema podkupnino iz "jackpota." Zakoni se prodajajo in kupujejo, kakor vsako blago na trgu. Po zatrdilu Beckemeyera "jackpot" eksistira že leta in leta. Vsak član zbornice ve zanj in vsakega novega zastopnika, kateri prvič pride v postavodajno, takoj poučijo, da bo "dobro" za njega, ako bo "priden, pameten in molčeč." Jedne stvari pa nobeden ne ve, ali saj do sedaj še ni vedel: kdo je tisti, ali kdo so tisti, ki zalagajo "jackpot"? Kdo plačuje ogromne svote za redno podkupovanje zakonodajalcev? Lahko je nam uginiti! Revno ljudstvo go-

tovo ne! Podkupnino plačujejo velike korporacije, kapitalisti. To je že stara pesem — samo da se cementirje bolj na glas poje.

Sodišče se danes še bavi s par zastopniki, kateri so prejeli podkupnino, oziroma jo delili med svoje bratce. Obsojeni bodo v zapor, to je gotovo. Za trdno pa vemo, da velikih falotov in pravih zločincev, kateri kupujejo zakone in mandate v zbornici, sodišče se ne bo dotaknilo. Kajti veliki kapitalistični lopovi imajo tudi sodišča v svojem žepu! Magari če se danes zapro v ječo vse članove postavodajne, kapitalisti bodo izvolili svoje nove hlapce in trgovina z zakoni se bo nadaljevala — nadaljevala se bo tako dolgo, dokler ne pridejo socialisti v zbornico. Dokler pa delavstvu še ugađa sedanja cigarska kramarija v postavodajah, tako dolgo bomo vedno zrl, kako korakajo mali tatvi v ječo ali na vislice, veliki roparji in faloti pa v zbornico in zvezni senat!

Dopisi.

Chisholm, Minn.

Uvrstite mi teh par vrstic v Proletarec. Tukaj imamo namreč za našega dušnega pastirja Rev. Johna Pishall. Ta zna kaj izvrstno pobirati. Dne 15. maja je šel po svojem opravilu kar pred cerkvena vrata in citiral vsakega posebej. To se je zlasti težavno in neprimerno zdelo nekterim Anglikincem, ki so bile v cerkvi. Ampak to njega ni motilo, da bi ne pobiral dolarjev za vedno polne žepe.

Zadnji teden je umrl neki revež in ta župnik ni hotel iti s sprevedom. Peljal se je pozneje posebej na pokopališče, kjer je vrgel malo prsti na zemsko ostank pokojnika. Če pa umre človek, ki ima denar, tedaj poje vso pot svoj "dolarium."

Prav bi bilo, ko bi ljudje že enkrat izpregledali. To piše tudi naš delavski list Proletarec teden za tednom. Ampak nektera ušesa so tako zaprta, da bi jih ne odprli s krampom, kaj šele z besedo. Pa naj bode dovolj za danes.

Chisholmski sodrug.

Chisholm, Minn.

Cenjeni sodrug urednik!

Tu vam pošiljam celoletno naročnino \$3. za dva nova naročnika na naš cenjeni list Proletarec. Tukajšni rudarji, katerih misel sega nekoliko dalje kot kozi rep, čitamo z velikim zanimanjem ta list. Spoznali smo, da ta list nam pri naša luč resnice, ktera sveti v naše zaspane možgane in v brlogce tistih, ki samo uživajo sadove od našega dela. Neprecenljive vrednosti je vsebina tega lista ker nas kliče v bratstvo in slogu. To je pa najpotrebnejše za nas, ako hočemo zahtevati naše pravice, ktere nam naravno pripadajo. Mi vidimo, da razmere med delom in kapitalom so strašne. Ni ga skoro dneva, da bi ne čitali o strašnem mesarjenju človeških trupel pri delu. Mi stavimo naše najdražje življenje kapitalistom. Kljub temu pa ima nas on še za nemo živino.

Največji milijonarji so lastniki tukajšnjih rudnikov, v katerih se mi mučimo celih deset ur na dan, tako da skoraj ni časa za čitanje kakih listov, kateri nas vabijo k izobrazbi, drugače kot v nedeljo. Zaslužimo pa tudi premalo in nam v teh slabih časih prav malo ostane. Čitali smo tudi, da se Rockefeller ponaša kot velik dobrotnik, kateri nam krade milijone in jih daruje za razne dobrodelne namene.

Pozdravljam vse čitatelje Proletarca. Tebi list Proletarec želim prav obilo uspeha, da bi kar najhitreje prignal tema mračnjaštva iz vseh možganov in jih obdaril z plemenito mislijo napredka.

Ant. Gemeč, rudar.

Glencoe, Ohio.

Cenjeni sodrug!

Z zadoščanjem sem čital v Glasilu S. N. P. Jednote, da je približno skedbe v premogokopih "Maryland Coal Co." javno na steno. Nikakor se mi pa še sanjalo ni, da bo družba "Maryland Coal Co." skušala natveziti javnosti, da tam ni štrajka. V šte. z dne 27. maja sem se pa prepričal, da se danes marsikaj zvrši, kar se ne pričakuje. S tem se pa tudi prepričal, da

kakšno moč ima časopisje, da je eno najboljših orožij v rokah delavcev delavskega časopisja, ki zastopa nevtrasteno delavske koristi in pravice.

Hudo, hudo je moralo boleti "Maryland Coal Co." poročilo o štrajku, da je takoj poslala "Glasilu" skrupucan popravek, ki je potrdil, da je res tam štrajk radi delavca pri vagi. Družba bi rada pribavila premogarje, pa jih ne more, ker vedo, da je tam štrajk. Zaveden premogar pa ne gre iskat dela tje, kjer je boj med delom in kapitalom.

Radi delavca pri vagi nastane večkrat stavka. Družba plača enega delavca, drugega pa premogarji. Prvi gleda za interes družbe, drugi pa za interes premogarjev. Drugi delavce je vsaki nepošteni družbi trn v peti, ako strogo in odločno zastopa koristi premogarjev. Družba ga šikanira, lovi, nagaja, meče mu polena pod noge itd. Prigodilo se je že, da je družba dala zapreti takega delavca, češ, da je sumnil družbo po krivem. Samoobsebi je umevno, da delavci ne morejo gledati mirno kako družbo šikanira njih zaupnika. In posledica je štrajk. Pri vseh takih štrajkih se pa povsod najde majhno število garjevih premogarjev, ki se hočejo družbi in prigajcem priljubiti s tem, da postanejo Judeži in izdajo koristij svojih tovarišev in puste svojega zaupnika na cedilu, ki je zastopal odločno njih interese in pravice. In taki Judeži so skebje, črnonožeži, rokavariji. Sploh je za označenje te vrste ljudi vsak izraz premil in premalo oster.

Če so taki skebje Slovenci, tedaj v list, v javnost z njimi, da se jih bo ognil vsak pošten delavec, kjerkoli jih sreča. Le tem potom je mogoče še, nekatere omahljive slovenske delavce vzgojiti tako, da ne pojdejo skebati.

Slovenske gospodinje! Kedar bo vas vprašal skeb za prenočišče in hrano, pokažite mu vrata. Skeb naj prenoči in je med skebi.

Vsem sodrugom v Ameriki pozdrav, "Glasilu" in "Proletarec" pa obilo uspeha pri vzgoji še nezavednih slov. delavcev v Ameriki N. Ž. unijski rudar.

Eveleth, Minn.

Vsak razredno zaveden delavec v Ameriki je danes gotovo že naročnik "Proletarca". Tudi v Evelethu so danes naročeni že skoraj povsod, kjer je najti zdrav razum in pamet.

Ali poleg zavednih in razumnih ljudi imamo v Evelethu, ki se pobahajo z vsako neumnostjo, kot osem let star deček, z novim pipcem za dva krajarja. Ker v Evelethu ne prodajajo pipecev, se pa Matiče baha z novo cerkvijo, kot bi jo bil on zgradil in bi bila njegova.

Cerkve so gradili delavci in denar so zopet iztisnili iz delavcev. Torej, če bi ne bilo delavcev na svetu, bi tudi ne bilo cerkve. Ali dobrih delavcem, ki so dali svoje krvave žulje za gradnjo cerkve so obljubili veliko nagrado. Pa ne na tem svetu, marveč onkraj groba — po smrti.

Ako so cerkve res potrebne, da se v njih poje bogu čast in slavo, zakaj jih ne gradijo tisti, ki imajo od cerkev največ dobička na tem in na drugem svetu. Če je v nebesih res tako "lušno", kot nam pripovedujejo, potem morajo menihi, nune in drugi napol sveti gospodje raznih veroizpovedanj sami graditi cerkve. Minihi, pridigarji, misijonarji bi lahko zidariji, tesarji, sejalci pesek, mešali malto itd. Nune bi pa lahko nosile to malto in opeko. Saj jo nosijo v stari domovini matere, ki imajo skrbeti še za otroke, ko se s težekega dela trudne vrnejo domov. S takim delom bi se menihi, pridigarji, mešnarji, nune itd. pridobili neprecenljivih zaslug pri bogu. Dobili bi prve sedeže ali lože v nebesih. Mar ni to res? Vsi ti gospodje in gospe vendar ušijo, da bodo tisti uživali največje rajsko veselje, ki trpijo največ na tem svetu. Ako pa ta gospoda z živim zgledom neče dokazati svojih trditvev, potem tudi nam ni treba verjeti, kar nas ušijo. Če so tako študirani, kot trdijo, da vedo, kaj nas čaka na drugem svetu, menda niso tako neumni, da bodo za kratko postopajsko in udobno življenje na tem svetu dali večno zveličanje. Kaj tvega bi še jaz ne storil,

ki nisem študiran, marveč sem navaden delavec, ki je peklenških muk navajen že na tem svetu.

Torej z zgledi. z živimi zgledi na dan!

Pa tudi Tone, ki pobira mile darove in je vedno v cerkvi, ni tak svetnik, kot se dela. Frank Sibati bi zapel lahko krasno pesnico o njegovem svetništvu. Take pesmiče pa Toneta ne bolijo.

"Tisti, ki so ponižani, bodo povlašani." Tako nekako se glasi v evangeliju.

Tone pa menda vé za ta izrek in je prefrigan. Misli si: "Le bruste si je jezike, le ponižuje me, v nebesih bom le imel prvi sedež, ki še župniku ni 'gvišen', ker nič ne dela in ga ne ponižujejo tako kot mene. Tone je 'brihtne' glave in vé zakaj!"

Pozdrav vsem zavednim Slovencev in Slovencem, "Proletarec" pa mnogo naročnikov! Matičetu pamet. Tonetu pa pokoro, da mu bo bolj "gvišen" sedež v raj.

Morda se v kratkem zopet oglašim.

Novi naročnik.

Socializem in vera.

(Konec.)

(Predavanje dr. Henrika Tume dne 17. aprila 1910 v strokovni organizaciji kovinarjev na Jesenicah, Gorenjsko.)

Ker je socialno-demokratska stranka interkonfesionelna, mora izključiti cerkev kot istovrstni faktor v državi ter stremeti za tem, da se cerkev odloči od države, ker mora biti vsaka cerkev, vsaka konfesijska prosta in ne obvezna. Soc.-demokratska stranka mora biti proti državi in cerkvi, proti zvezi konfesijske in politike tudi v svojem stremenju po svobodnem razvoju človeka na poti izobrazbe. Cerkev v zvezi z državo izraža svoj ogromni škodljivi vpliv na ljudstvo v tem, da potom države sili človeka takrat, ko mu je razum nerazvit, ko je nesposoben, sam iskati si prepričanje, da se potom spomina, torej mehaničnim potom, uči stavke in zapovedi gotove konfesijske. Ja prav pravi veliki ruski mislec Tolstoj: "Ni večjega hudodestva nad človeškim umom, nego ono, siliti nedorasle otroke, da se mehanično uči gotovih verskih stavkov, ki ga oklepajo liki verige za celo življenje." In isti mislec pravi: "Najhujši boj inteligentnega človeka v sebi je tisti, ko zlomi te verige in išče svojo lastno prepričanje. Koliko orjaškega dela bi bilo človeku prihranjenega, ako bi se nežna mladina vzgajala v občeločevskih čuvstvih, bi vzgajala svobodno prosti razum brez spon cerkvenih zapovedi!"

Ako je socialno-demokratska stranka kot praktična stranka za ločitev cerkve od države, zato pa ni izključeno, da ista stranka priznava, da je konfesijska plod razvoja človeške izobrazbe in da je konfesijska kakor državno pravo dajala možnosti, siliti človeka do višje izobrazbe. Kakor država ni nič drugega kot prisilna organizacija, da se uveljavijo gotova razmerja človeka s človekom, tako tudi cerkev ni nič drugega, kot prisilna organizacija, ki človeku vsiljuje gotove oblike vere. Kakor je država bila najmočnejši faktor, da so se razvili posamezni sloji človeštva do višje stopnje, tako je cerkev imela isti vspeh. In kakor socialno-demokratska stranka stremi za tem, da pride v veljavo v državi kot sredstvo, da uvede drug socialni red med človeštvo, tako hoče izločiti prisilno versko organizacijo potom konfesijske in cerkve in na njeno mesto postaviti v prosti državni harmonično izobrazbo človeških čustev, človeškega razuma in človeške volje na podlagi izkušnje, spoznanja in razvoja človeštva po vsej zemlji. Kakor je socializem sam v bistvu novo svetovno naziranje in nova vera, tako socialna demokracija ne more biti nasprotnica vere. Kakor je klerikalizem predstavitev socialne zlorabe vere, tako mora biti socialna demokracija nasprotnica klerikalizma, in kakor vidi v državi glavno sredstvo organizacije človeštva, tako mora delati nato, da se odvzame izobrazba čustev cerkvam kot posebnim prisilnim organizacijam da more to izvesti v državi, potom svobodne šole.

Ako pa se vas kot socialne demokrate skuša zavajati pri vaših zborovanjih in nastopih na polje vere in konfesijske, odklanjajte od sebe vsako diskusijo. Soc.-demokratska stranka stremi po politični moči in ima v to svrhu politične organizacije. Bojuje se proti premoči in zlorabi kapitala in ima v to svrhu strokovne organizacije. Eno in drugo polni danes še vse predale gibanja in stremjenja delavstva, in lahko rečemo, velikega dela človeštva. Dovolj je, ako se delavstvo z vso silo in zedinjenjem loti in drži tega dela. Vprašanje teorije socializma novega in starega svetovnega naziranja pa ne spada v diskusijo praktične politične in ekonomične stranke, marveč spada na polje višje izobrazbe.

Neobhodno potrebno je, da se delavec zaveda, kaj je vera kot religija, kaj je klerikalizem, konfesijska, država, in dokler tega ne ve, ne more reči, z zavestjo, da je socialist. Dovolj pa je za pripravega delavca, da je socialni demokrat, to je član armade, ki hoče uveljaviti boj za politično in ekonomično moč, končno tudi principe socializma v človeški družbi. Eno veliko silo, čuvstveno silo, versko silo čuti vsak delavec in vsak trpin z vso svojo dušo, in to je čuvstvo solidarnosti, tovariša in ljubezni do svojega bližnjega. V tem se združuje eden temeljnih momentov socializma z novim, praktičnim, političnim in ekonomičnim delom v organizaciji. Zato pa mora biti prvi in zadnji klic vsakega delavca trpina: "Proletarci vsega sveta, združite se!"

Kaj imenujemo bogarstvo?

(Konec.)

Vedeti je torej, da bi ne bilo kapitala, ako bi ne bilo dela. Delo ima prednost pred kapitalom, kajti delo ustvarja kapital.

Glejte, kako neumno je vendar govoriti, da kapital ustvarja bogastvo. Delo rabi kapital, ki pridobiva bogastvo, kapital sam pa ni zmožen nobene delavnosti in sam ne ustvari ničesar.

Lopata je "kapital". Vprašam vas, ali je prav, ako rečem, da je lopata izkopala jarek in ne delavec?

Plug je kapital. Ali je prav, če se reče, da je ledino izoral plug in ne orač?

Statve so kapital. Ali je prav, če se pravi, da so sukno izgotovile tkalčeve statve. Tkalec je, kateri dela sukno. Statve le rabi pri tem in statve so bile izgotovljene od rudarja, kovača, mizarja in inžinirja. Statve so sestavljene iz lesa, železa in medi. Vendar pa nikdo ne bo rekel, da so statve naredile jame, od koder se koplje železo in druga orodja! Da pa je mogel biti narejen, je bilo potreba dela rudarjev, inženirjev, kmetov, ki reče ovee, strigače volne, vrvarjev, tkalcev in drugih delavcev. Narejen je bil le vsled dela in na noben drug način ni mogel biti narejen.

Kako more kapital ustvarjati bogastvo? Vzemite parni plug, patentne brane, žakelj pšenice, hranilnično knjižico, tuat konj, jed in obleko, ki bi zadostovalo sto ljudem za celo leto; in ves ta kapital zložite na polju, ki meri 40 oral in ne ustvari se vam niti za dobo 50 let niti eden klas, ako ne pošljete človeka, ki bi delal.

Dajte pa hlapcu vile, malo gnoj in vrečo žita in imeli boste plodove. In ako je iznajdljiv deček ter ima v bližini drva in vodo, si bo tudi poiskal hrano, dokler plod ne dozori.

Vidimo torej, da je vse bogastvo ustvarjeno iz zemlje z delom in da je kapital le del bogastva, ki je bilo z delom ustvarjeno, z delom nagomilano in katero se končno zopet rabi k ustanovitvi daljšega kapitala.

Naše tretje vprašanje se glasi: "Kako se bogastvo porablja?" Ta odgovor ni lahek. Ali reči moremo, da s bogastvom deli na tri dele, — ne enake — imenovane renta, obresti in mezda.

Renta je bogastvo, katero plača najemnik za uporabo zemlje njenim lastnikom, veleposestnikom. Obresti so bogastvo, plačano kapitalistom (lastnikom izdelovanih sredstev in zalog) za porabo tega "kapitala."

Mezda je bogastvo, ki se plača

delavcem za njihovo delo, katero so imeli pri pridobivanju vsega bogastva.

Veleposestnikov je le malo, ali veliki del vsega bogastva dobe le oni.

Kapitalistov je le malo, ali veliki del vsega bogastva dobe oni.

Delavcev je velikansko število, vsi skupaj pa ne dobe več kot tretjino tega bogastva, katero so ustvarili.

Veleposestnik ničesar ne ustvarja. Veliki del vsega bogastva dobi le za to, ker dovoljuje delavcem uporabljati kapital.

Delavci pa ustvarjajo vse to bogastvo in prisiljeni so največji del dati veleposestnikom in kapitalistom, ki ničesar ne ustvarjajo.

Socializem pravi, da je veleposestnik v katerikoli družbi ureden, bi nekoristen, in da je kapitalist v dobro urejeni družbi nepotreben in da mora biti ljudstvo samemu sebi veleposestnik in samemu sebi kapitalist.

Ako bi bilo ljudstvo samo veleposestnik in kapitalist, pripadalo bi vse blagostanje delavcem, ki so ga ustvarili.

Sedaj še nekaj. Pravimo, da je delo ustvarilo bogastvo. Kaj pa je delo?

Delo je vršitev. Razlikuje se pa dvojna vršitev; gmotna in duševna. V resnici je pa delo le eno — delo roke in mozka skupaj; kajti težko je najti kako duševno delo, kjer bi ne bilo deležnega gmotnega dela, in tudi gmotnega dela ni, kjer bi duševno delo ne imelo svoj delež.

Roka je v resnici del mozka in ne more ničesar delati, ako je ne vidi mozek. Ako pa pravimo torej, da je bogastvo ustvarjeno z delom, mislimo s tem delo rok in mozka.

Smatram za potrebno to popolnoma razjasniti, ker uvidite še, ako se bodede pečali z narodogospodari, da se delajo poskusi rabiti besedo: delo, glavno v zmislu dela roke.

Ako torej vidimo, da je vse bogastvo ustvarjeno z delom, ne mislimo s tem, da so vse bogastvo ustvarili poljedeljski delavci, mehaniki in stavbeni dninarji, temveč, da je vse bogastvo ustvarjeno bilo od delavcev — to je od delavcev duha, kakor od delavcev rok, od iznajdljivcev in ravnateljev, kakor od mož, ki imajo v rokah kladivo, žago in lopato.

Dne 4. julija bo v Emeryville, Cal. cirkus za ljudi, ki nikdar ne delajo tekom njih življenja. Dva profesionalna pretepača Jim Jeffries in zamorec Johnson bodeda s pestmi skušala dokazati, kdo izmed njiju ima bolj debelo butico in neumne možgane. Tepei v fraku, baržunu, svili in bisernem nakitu bodo šli pa gledati ta tepež dveh duševnih ničel.

Gliha vkup štrih!

Listu v podporo.

Oglesby ob razvitju zastave društva Lilijska št. 95. S. N. P. J. S. S. vester Kramarski \$1.11; Joe Gorišek 50 et; Jože Orteli 25 et; Fr. Knez 25 et; društvo Lilijska št. 95 S. N. P. J. \$2.

Eveleth, Minn.: Neimenovan 25 et, ker je snežilo na slavni dan; neimenovan, ker društvo "Napriščeje 60 članov, korakalo jih je pa le 20 — 40 et; ker bi bil maršalu kmalu zmrazil konj 10 et.

Po Fr. Petriču poslano iz Calumeta: prvi obed prt hrvatskih sodrugih \$4.

Eveleth, Minn. Novi naročnik \$1.00.

VERA IN SOCIALIZEM.

Opozorjam slov. delavce v Chicagu in okolicah, da bo javna debata o veri in socializmu med sodr. Kulovic in Zavertnik v soboto dne 11. junija ob osmi uri zvečer v društvenih prostorih slov. soc. kluba št. 1. na 1830 So. Centre ave. Debatu lahko prisotstvuje vsakdo in se jo tudi vdeleži, če vprav ni član kluba.

Govornika zastopata dvo struji: Socialist ne more biti, kdor je vernik in socialist je lahko vsakdo, če tudi je vernik.

Debata bo zanimiva in podučna za vsakogar. Dolžnost vsakega je, ki se zanima, kaj je socializem, da pride na shod.

Društveni prostor je lahko na ti, ker je nad njim napis "Jugoslavenko radniško udruženje."

Frank Podlipce, tajnik

Unijskim delavcem.

(Nadaljevanje.)

Zakaj? Izurjenost v rokodelstvu še ne dokazuje, da je človek moralno čvrst in jak. Najbolj izurjen delavec je moralna pakveka, ako se ponižno klanja svojem delodajalcu, obrekuje in toži svoje tovariše. Sploh pa bahata govornica o izurjenosti rokodelstva vspricho delovodje ali delodajalca nima in ne more imeti drugega namena kot prihliniti se delodajalcu in po-črtniti svoje tovariše, katerim manjkajo zmožnosti doseči višek izurjenosti in stroki ali rokodelstvu.

Fakt je tudi, da mnogo članov redno plačuje mesečne prispevke, pobira doneske za štrajkujoče brate itd., a v drugem oziru so pa za nič. Takim tovarišem manjkajo dobre misli, ako jo pa imajo, se pa bojijo povedati jo javno. Strahopetci so!

Koliko tovarišev se je poboljšalo od večerj? Kdo zamore povedati to?

Kdor hoče biti dober unionist, se mora najprvo poboljšati v moralnem oziru. Dobra morala je podlaga vsemu dobremu, moralno krepki ljudje korakajo od boja do zmage. Mnogo tovarišev še danes tega ne razume. Tavajo v duševni temi kot blodne duše. Nekega dne pa pride spoznanje in zavedajo se, da so hodili po napačnih potih, da je bilo njih življenje velikanska zmota. Prično umevati cilje in načela unionizma in spoznajo, kaj so delavci izvojevali potom strokovnih organizacij. Izvojevali so skrajšani delavnik, boljše plačo, večjo varnost pri delu, snago in čistost v delavnicah in odstranili so divje priganjanje kapitalističnih priganjačev. To je nekaj, pa še ni vse.

Strokovno organizirani delavci so tudi zvojevali, da se je vsaj po nekod v ameriški republiki vplejalo šolsko obveznost. Omejili so s tem izkoriščanje otrok v najnežnejši mladosti po kapitalistih. V državi Illinois so dosegli, da se je za ženske določil postavno omejen delavni čas. S tem so organizirani delavci zvršili kos kulturnega dela, ker so za delavske stroke izvojevali, da jim je možno obiskovati šolo in obvarovali ženske, ki so matere bodoče generacije, pred brezmejnimi izkoriščanjem.

Tovariši, delavci! Kdor hoče biti dober unijski delavec, ne zado- stuje, da nosi unijski gumb na svojem jopiču, ali da redno plačuje vse prispevke in doneske. Do- ber unijski delavec skuša postati boljši agitator in branitelj unijskih načel in ciljev. Raztolmačiti mora povsod in vedno neorganiziranim delavcem koristi strokovne organizacije. Umeti mora štediti z denarjem, katerega zasluži s težkim delom, da ne pride njegova družina v gospodarske neprilike, in da je gospodarsko vedno tako močan, da se lahko spoprime s svojim zakletim sovražnikom — kapitalistom. Obnašati se mora vedno in povsod dostojno in mirno, kot pristojno olikanemu in izobraženemu človeku. Spoštovati mora vse ljudi kot samega sebe, da bodo tudi drugi ljudi spoštovali njega. Uljudno mora postopati z delavcem, ki se je pogreznil v blatu revščine. Tolažiti in vzpo- bujati mora tiste tovariše, ki so vsled današnjega gospodarskega zistema zabredli v revščino in be- do. S kratkimi besedami: Dober unijski delavec občuje z vsakim človekom in ob vsakem času po človeško. V vsakem človeku vidi svojega brata. In če je v zmoti, ga skuša pripeljati na pravo pot, pri- dobiti ga za unijska načela in cilje.

Unijski delavci in tovariši! Mar mislite, da se zahteva, preveč od vas? Ne in tisočkrat ne! Živeti hočete kot ljudje, za kaj ne bi prepričali druge nezavedne tova- riše, da je njih dolžnost, da živi- jo kot se spodobi za ljudi? Kdor pa hoče prepričati druge, jim pa mora biti sam za zgled.

Zapomnite si zadnji stavek, to- variši!

Ako hočemo doseči poleg poli- tične enakopravnosti tudi gospo- darsko, potem moramo pomagati pri agitatoričnem delu tistim, ki po dnevu težko delajo v tvornici,

zvečer pa duševno. Razdelimo de- lo, razbremenimo tovariše, ki sto- jijo v prvih vrstah za naše cilje in načela, in nam boje igračica, da unijski cilji in načela postane- jo mесо in kri.

Mogoče, da se kateri tovarišev o- glasi in reče: Tovariš, brat — tvoja moralna načela so izvrstna! Ali tvoja moralna načela niso v stiki z plačilno lestvico in skraj- šanim delavnikom. V resnici so pa moralna načela podlaga unioniz- mu. Mar ni kardinalna točka uni- onizmu, da se unijski delavci iz- obrazijo in dvignejo na najvišje moralno stališče?

Tovariši in delavci! Vi morate umevati, da dotični, ki so v prvih vrstah unionističnega gibanja, ne izobraziti in pridobiti ga za unijske cilje in načela. Agitacija od ust do ust v delavnicah, doma in na ulici je sveta dolžnost za nas vseh. Gola resnica je, da niso vsi unijski delavci izobraženi, niso zmožni za agitacijo. Ali zadača vsakega unijskega delavca mora biti, da se vsposobi za agitacijo in si pridobi izobrazbo, kolikor največ more.

S tem končam za unijske delav- ce in prehajam na neorganizirane — neunijske delavce. Čuli bodo marsikatero britko, ali bo resnič- na. Mogoče bo kateri jezil se radi resnice. Ali jaz bom ostal hladen, psokve bom sprejel mirno, ker se zavedam, da sem zapisal resnico, golo resnico, da se meni ne gre za osebnost korist.

Unionizem je dokazal, da se bo- ri za splošno dobro vseh ljudi, ki morajo delati. Prepričan sem, da naslednjih vrstic ne bo odobral nihče, kdor ne misli svobodno. Za- kaj? Kdor ne misli svobodno, se tudi ne more boriti za svobodo.

Zadnjih 25 let se je mnogo pisa- lo in govorilo o svobodi. Ali sku- šnje so dokazale prepričevalno, da v slogi je moč, da le sloga v pro- duktivnih slojih nas lahko privede do gospodarske enakopravnosti.

S temi besedami nikakor ne de- lam komplimentov vsem unioni- stom širom sveta, pa tudi ne ka- ram in ne zaničujem vseh neunion- istov.

(Konec sledi.)

MILWAUKEE.

— Predzadnjo nedeljo se je vr- šila v Milwaukee državna konven- cija socialistične stranke za drža- vo Wisconsin. Glavna točka dnev- nega reda je bila nominacija kan- didatov za jesenske volitve urad- nikov v državno upravo. Stranka je nominirala popolno kandidats- ko listo od governorja do zvezine- ga senatorja. Kandidat za gover- norja je sodrug W. A. Jacobs iz Racine Wis. a za senatorja pa so- drug Emil Seidel, župan v Mil- waukee. Seveda, nominacijo mora sedaj še potrditi članstvo stranke potom splošnega glasovanja. Kon- vencionja se je razšla z navdušenjem za nov politični boj, ki mora do- prineesti zmago — če ne še to je- sen, pa pri naslednjih volitvah. Bojni klic delavcev se glasi: za Milwaukee cela država Wisconsin!

— Socialistična večina v me- stnem svetu je sprejela ordinanco, ki določa za vsakega policaja in ognjegasea v Milwaukee 24 ur po- čitka, dvakrat v mesecu. Župan so- drug Seidel, kateri je to določbo že podpisal, je dejal, da policajem in ognjegaseem je treba odmora, ako hočejo v polni meri zadostiti svo- jemu poslu in dolžnostim.

— Sodr. C. R. Winthall, mestni blagajnik, predložil je zadnje dni mestnemu svetu dalekosežni na- črt, kateri se bavi z jednim najvaž- nejših gospodarskih vprašanj: ka- ko preskrbeti delavskim slojem v Milwaukee zdrava, prijetna in po- ceni stanovanja. Načrt je v krat- kem sledeči: mesto naj bi kupilo potom sodniškega pritiska zem- ljišča v primerni ravni legi od sre- dišča pa do konca mesta. Ta pro- stor bi se spremenil v široko ulico z električno železnico v sredi- ni, ktera naj bi bila mestna last, a na obeh straneh ulice med cesto in stranskim hodnikom bi se pa zasadila drevesa na primerno ši- rokem pasu prijazne zelene trate, tako da bi cela ulica bila pravi drevored. Oskrbelo bi se pa več takih ulic, ne samo jedna. Stroški za nakupovanje potrebnih zem- ljišč bi ne presegali \$3.000.000.

Toda ti le stroški bi se kmalu po- vrnilli s skupičkom za lote, ktere

bi mesto ostavilo ob novih ulicah za gradnjo hiš. S tem skupičkom bi namreč mesto kupilo najmanj tri druge obširne zemljiške prosto- re, na katerih bi postavilo cele vr- ste najmodernejše opremljenih hiš; te hiše bi ostale mestna last in se oddale v najem revnejšim slojem po nizki ceni. Na ta način bi bilo pomagano ljudem, ki mo- rajo danes plačevati visoko na- jemnino (rent), in pa mestu, ktero bi imelo z najemnino stalne do- hodke. Načrt je naravno velikan- ska stvar, ki se ne da izvesti ali vresničiti kar v kratkem času. Ča- kati bo treba do prihodnjega me- stnega proračuna, dokler se ne iz- dajo v to potrebni bondi. — Dru- gi del načrta je, da mesto kupi 3000 akrov zemlje za sadovnjak z najrazličnejšim sadnim drevjem. Sadovnjak bo naravno mestna lastnina in pridelano sadje se bo pa prodajalo po najnižjih cenah.

— Socialistična mestna uprava je naletela na jedno nepričakova- no težkočo. Bivša koruptna demo- kratična uprava je tako lepo go- spodarila, da je mestu ostavila \$219.090 deficita. Za ta deficit ali primankljaj ni pa nihče vedel, do- kler niso socialisti prevzeli ura- dov in skrbno pregledali knjige. Ta težkoča bo naravno nekaj ča- sa ovirala delo nove uprave, ven- dar bodo pa socialisti že našli kak izhod iz te neprijetnosti.

NAPREDEK SOCIALISTIČNEGA GIBANJA V EVROPI.

Pri volitvah zastopnikov v državni parlament na Francoskem, ktere so se vršile predzadnji te- den, so, kolikor je do sedaj zna- no, francoski socialisti pridobili 19 novih mandatov. Do sedaj so imeli francoski socialisti 55 zastopnikov v parlamentu, a zdaj jih imajo po zadnjem poročilu 74. Razen teh je pa še izvoljenih 29 neodvisnih socialistov (kteri niso v mednarodni stranki) in 248 so- cialističnih radikalcev. Napredni elementi bodo torej imeli v novem francoskem parlamentu precejšn- jo večino.

Državnozbornske volitve so se vršile tudi v Španiji zadnji teden. Pri tej priliki sta bila sedaj prvič

izvoljena dva socialisti v špansko državno zbornico. Z večino so pa zmagali liberalci. Klerikaleci so bu- do poraženi. Znamenje, da se že svita tudi v nazadnjaški, popova- ki Španiji.

Prijazno pismo.

Z največjim veseljem vam naz- nanjam, da se čutim spet popol- noma zdrava. Imela sem hudo že- lodeno nepriliko delj časa, in ko se vprašala zdravnik in vživala mnogotera zdravila brez uspeha, sem izgubila vse upanje, da se mi zdravje povrne. Potem pa mi je neka prijateljica svetovala po skusiti Trinerjevo ameriško zdra- vilno grenko vino. Miss Frances Sutherland, cor. 4th & Locust St. So. Bethlehem, Pa. Nam se zdi ču- dno, da se je Miss Sutherland za- tekla k zadnjeimenovanemu zdra- vilu tako pozno, ko bi si lahko pri- hranili mnog bolečin in stroškov, ako bi uživala koj v začetku bo- lezni. Želimo svetovati vsakomur, naj nikdar dolgo ne odlaga zdra- vljenja želodeca, drobja, krvi in živcev, nikdar ne poizkuša nezna- nih zdravil, marveč takoj uživa Trinerjevo ameriško zdravilno grenko vino. Jos. Triner, 1333—1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.

KNJIGE

v zalogi "Proletarca".

Socializem 1 zv.	10
Socialna demok. in kmet. lj. zv. 2.	05
Zakaj smo socialisti, zv. 3.	10
Komunistični manifest, zv. 4.	20
Komunični proizvodnje in ma- v batem, 5. zv.	15
Kat. svetovno naziranje in svo- boda, 7. zv.	35
O konsumih družtvih, 8. zv.	10
Kapitalistični razred, 9. zv.	15
Nevarni socializem, 10. zv.	15
Narodno vprašanje in Sloveni, 11. zv.	15
Strahovi, 12. zv.	15
Vojna in soc. demok.	15
Primož Trubar in slov. lud.	05
V dobi klerikalizma	20
Razprave	30
Občinski socializem	35
Franeška in drugi	25
Iz nižin življena	50
Moderni socializem	10
Socialistični katekizem	10
Džungel	1.25

Slovincem v Chicagi.

Dne 19. junija t. l. bo priredila socialistična organizacija za okraj Cook, Ill., velik piknik v Riverview parku, Chicago, Ill., v korist socia- lističnemu časopisu.

Vstopnice za vsak list imajo posebno barvo: Daily Socialist, vođeno zelena barva. Spravedlnost, rmena barva. Dzenik Ludovi, mahovo zelena barva. Proletarec, modra barva. La Parola, bela barva. Skandinavski list, temno rjava barva.

Na pikniku bodo razne tekmovalne igre za dobitke. Igra z žogo, tekma vtekanju, metanje železne kroglice itd. itd.

Vstopnice stanejo 25 centov za osebo in opravičijo vsakega do zni- žane vstopnice v štiri največja gledališča v parku, kot "Creation" in "Monitor and Merrimac".

Slovinci računajte: Z 25 centi ste plačali vstopnino in imate še zni- žano vstopnico za največja gledališča. Vsaka vstopnica je vredna 85 centov. Vas pa stane le 25 centov. Nikdar ne bode imeli priliko za tako majhen denar obiskati krasni in zanimiv Riverview park.

Na pikniku bo govoril so- dr. Emil Seidel, socialistični župan v Mil- waukee, Wis.

ODBOR.

Najlepša in najboljša obleka Vas velja najmanj v

Največja izbira klobukov.

LAWNDALE
CLOTHING HOUSE
S.W. Corner 26th & Central Park Ave.

Srajce vseh vrst in cen.

RUDOLPH LAYER

LASTNIK

Obleke po mere naša posebnost.

FRANK UDOVIČ,

EKSPRESMAN

1343 W. 18th Street
pri Blue Island Ave.

CHICAGO, ILLINOIS

Prevaža površstvo, premog, drva in drugo. Oglasite se pri njem. Oddaljeni rojaki naj pišejo dopisnico.

ČE RABITE EXPRESS

kočijo, seno za živino in sploh reči, ki spadajo v stalno stroko se oglašite pri

W. J. BRENNAN,

1132—1st St.

La Salle, Ill.

TELEPHONE 80 R.

Slovincem in Hrvatom priporo- čam svoje moderno brivnico.
FRANK ZORNJAK,
1837 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Importiran starokrajški tobak vsake vrste

za cigarete, pipe in žvečenje. Im- portirane cigare in cigarete. Vse pristno in po zmernih cenah.

VAC. KROUPA,

1225 W. 18th St. Chicago, Ill.

Halo, Johnny!

Kje si pa bil včeraj? Saj veš kje, tam kjer je največ zabave. Ali še ne veš da je največ zabave v GOSTILNI.

John Košiček,

1807 So. Centre Ave. Chicago, Ill.

Sodrugil! Priporočaj- te hrvatskim delavcem "Radničko Stražo"!

I. STRAUB
URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.

Ima večjo zalogo ur, verižic, prste- nov in drugih dragotin. Isvrhuje tudi vankovrstna popravila v tej stroki po zelo niski ceni.

Obiščite ga!

Društvene regalije, kape, prekoramnice, bandera itd.

za slovenska društva najbolje preekrbi

Emil Bachman

1719 So. Centre ave., Chicago, Ill.

Slovincem in Hrvatom!

namenjamo, da izdelujemo ravnopravne

obleke,

po najnovejšem kroju. Unijsko delo; trpečno in tiho. V zalogi imamo tudi razne druge potrebščine, k. sp.

daji v delokrog oprave — oblek. Pridite in ogledajte si našo izložbo. Z vsem spoštovanjem

J. J. DVORAK & Co.
UNION CLOTHIERS—TAILORS
598-600 BLUE ISLAND AVE.

DOBREGA FOTOGRAFA

Povsod cenijo. Zato pojdite k

Wilke

kteri izvrstno fotografuje.

Najboljše delo.

Cene zmerne.

1438-1440 BLUE ISLAND AVE.,

CHICAGO.

NA VOGALU 14. PLACE.

TELEFON CANAL 287.

USTANOVljENO 1883.

Izdelujemo obleke po meri po \$20, \$22, \$25.

Prodajemo gotove obleke po \$10, \$12, \$14, \$15.

Imamo veliko zalogo modernih klo- bukov v najraznovrstnih bojah.

V zalogi imamo tudi veliko zalogo srajc, kra- vat, jank, spodnjih blač, opank, i. t. d.

Za mnogobrojna naročila se priporoča **JURI MAMEK,**

PRVA HRV. TRGOVINA ZA OBLEKE

1724 S. Centre Ave., Chicago, Ill.

Zdravljenje v 5 dneh

brez noža in bolečin

Varicocele, Hydrocele (RAZŠIRANJE ŽIL)



Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Stricuri. Dalje ozdravim nalezljivo zastrupenje, živčne nezmožnosti, vodo- nico in bolezni tiščih se možkih.

Ta prilika je dana tistim, ki so izdali že velike svot. zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pe- kazati vsem, ki so bili zdravljeni od tucatov zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim ozdravim vsakega.

Za neuspešno zdravljenje ni treba plačati—le za uspešno. Ozdravim pozitivno želodčne bolezni, pljučna, na jetrih in ledvicah ne glede kako stara je bolezen.

Tajne moške bolezni zdravim hitro, za stalno in tajno. Živčene onemoglosti, slabost, zguba kreposti, napor, zastrupenje in zguba vode. Pljuča, nadubo, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim z mojo najnovejšo metodo. ... Ženske bolezni v ozadju, beli tok in druge zdravim za stalno. —Zastrupljenje in vse druge kožne bolezni kakor pršice, ture, garje, otekline. —Močni tok in druge bolezni. Preišče in svetuje zaastonj.

DR. ZINS, 41 SO. CLARK ST., CHICAGO. (Med. Randolph in Lake St.)

Uraduje: od 8 ure zjut. do 8. ure zvečer. V nedeljo: od 9 ure zjut. do 4 ure poj.

ALOIS VANA

— izdelovatelj —

sodovice, mineralne vode in raz- nih neopojnih pijač.

1837 So. Fisk St. Tel. Canal 1405

Jako važno vprašanje?

"Ali sem že poslal zaostalo na- ročnino na "Proletarca"?"

Še ne! —

Tovariš Sebastijan.

(Konec.)

"Ali v svinjaku, gospod!" do-
da pioniš Sebastijan komaj za-
držujoč smeh. Ozrl se je name in
neumen obraz se mu je svetil, ka-
kor bi bil namazan z mastjo.

Kmet je bil jako svojevilen in
naju je nezaupno gledal. Končno
se je pa vendar vdal najinim le-
pim besedam. Dati sva mu morala
delavski knjižici in pipi ter žvep-
lenke, češ, da ne napraviva ognja.
Potem naju je peljal na dvorišče.

Bilo je že skoraj temno in nek-
je daleč je zapiskal vlak, dolgoča-
sno in zateglo. Nebo je pretemne-
valo in na obzorju se je še enkrat
zasvetilo, svetel trak je zatrepetal
in izginil. Noč se je bližala hitro
in neprestano.

Vstopili smo v hlev. V svoji
kratkovidnosti sem videl le dolge
noge kmetove, ki so se naglo pre-
mikale v polutemi.

Objela nas je težka gorkota.

"Tu sem pojdiša . . . tu imam
nekoliko slame . . . mislim, da bo
dobro za vaju . . ." je godrnjal
kmet. Ko sva sedla, je odšel. Ob-
dala je naju temna noč.

"Ti," rečem tovarišu, "poglej,
kaj vidiš? Jaz nič ne vidim!"

"Ná — jaz tudi ne!" odvrne
ozlovoljen. "Prokleti kmet!"

Nekoliko časa sva molčala po-
tem pa je Sebastijan zopet prišel:
"Fej! Lačen sedeti v tej temni
lunaji, to bi privoščil kmetu. Uši-
vec! Dobro je le to, da je gorko.
Če bi se hotel še moj želodec o-
greti. Čakaj! . . . tamle je ograja."

Splazil se je tja ter tipal z roko.
Slišal sem neki šum in težko pre-
stopanje.

"Tu so krave ali voli . . . mor-
da biki", deje tiho ter se priplazi
nazaj robato kolneč.

"Ali je to človeško življenje,
bratce? Mislim, da ni! Če pa je,
pa jaz nisem človek . . . Da bi
bili vsaj napravili pošteno okno,
da bi se kaj videlo!"

V tem je zopet vstopil kmet. Ko
je odprl vrata, se je hlev malo,
zelo malo razsvetlil. Razločiti je
bilo dvoje krav, prestapajočih se
po luži in na drugem koncu za
ograjso so ležali prešiši, ki so za-
čeli kruliti.

"Moj Bog!" krikne Sebastijan.
"Lepo družino imava! Dober
tek!"

"Sta kaj lačna?" vpraša zate-
glo kmet.

"Hvala! Nisva!" odvrnem na-
glo, ko sem pomislil na prašiče.

"Kdo pravi, da nisva? Jaz ni-
sem!" je kričal Sebastijan. "Bra-
tee, tebi je menda trebuh otekel!"
in me prične svatiti v rebra. Pri
tem vpije, kakor besen:

"Le prinesi kaj, vse pojem, sa-
mo nič kislega!"

Neizmerno se je hudoval nad
menoj. Čez kake četrt ure nama
je prinesel kmet v veliki lončeni
posodi neko trdo jed, ki ni imela
nobenega okusa, ko sva jedla, je
pustil kmet vrata odprta in ob-
stal na pragu. Pri tem je vzdigo-
val sedaj eno, sedaj drugo nogo
kakor kokoš.

Ko sva pojedla je vzel posodo,
molil glasno Očenaš in odšel. Ne-
kaj časa je bilo tiho, potem se je
pričel Sebastijan premetavati ter
tipati z rokama okolo sebe.

"Prokleti kmet, da nama niti
pip ni pustil! Sedaj bo vso noč ka-
dil najin tobak. O — jaz jih po-
znam te odurne slaboletnike! Do-
biček hoče imeti od naju, kakor
od svojih pujskov!" se jezi Se-
bastijan.

Tiho sem se mu smejal.

Utihihla sva in slišati je bilo
samo nemirno premikanje po sla-
mi. Zdajpazda se je začel ropot
verig in trdo prestopanje krav po
mekkem ležišču.

"Ali spiš?" vprašam po dalj-
šem molku tovariša.

Leže na trebuhu se je obrnil,
privzdignil glavo in odvrnil: "Ne
morem spati!"

Nekaj časa je bilo zopet tiho in
Sebastijan se je obračal sedaj na
to, sedaj na drugo stran. Nakrat
je vznemirjen skočil kvišku in
skoraj zakričal z razdraženim gla-
som: "Čuj, govori!" Potem je
krepko emoknil z jezikom in me
sunil v hrbet.

"Moje prokletsvo je," je na-
daljeval, da ne morem nikdar za-
spati. Zato me strahovito muči,
če sem priklenjen na odmerjen
prostorček, kakor kmetijski pes na
hišo."

Obrnil sem se tako, da sta se
najini čelo dotikali drugo druge-
ga. "Kako ti misliš?" ga vpra-
šam.

Čutil sem, kako je trepetalo
njegovno lice in se mu je tresla
nervozna roka. Njegove hipne raz-
draženosti si nikakor nisem mogel
razjasniti.

"Jaz ne morem strpeti dolgo
na enem prostoru!" je kričal ka-
kor razjarjen. "Meni zadoščaj
štiri ure spanja, a danes sem šel
spat ob šestih, pomislil bratce, tri-
najst ur spati! Izključeno je, da
bi zaspal pred četrto uro jutraj.
V zemljo naj se pogreznem."

Obmolnil je. Hotel sem ga po-
miriti. A kako? Nobene pametne
besede, se nisem mogel spomniti.
Med tem je on pričel nekaj mir-
neje.

"Jaz živim hitro in zahtevam
vednih sprememb. Novi kraji, nov
zrak, nove službe, vedno drugače,
vedno naprej — to je moja živ-
ljenska naloga. Moji živeci so sila
razvajeni, in jaz sam sem podoben
žrelu, ki bi najraje požrl ves
svet. Nisem suženj ni dela, ni kra-
ja, ni zraka, ni ljudi. Ravnam se
vedno tako, kakor ugaja to meni
in samo meni. Če bi bil prisiljen
dihati dalje časa isti zrak, poginil
bi kakor žival, kateri so natvorili
preveliko teže. Ali sedaj razumeš,
kaka muka je zame, prebiti tu
vso dolgo noč?"

Mož me je pričel zanimati. Ni-
kakor pa se nisem mogel raztol-
mačiti tega velikega razločka med
prejšnjim in sedanjim Sebastija-
nom. Zaprotil sem ga torej, naj
mi kaj pove iz svojega življenja.
"Ti si pravi čudak!" mi odvr-
ne ironično in sede, naslonivši se
na vlažni, kameniti zid. Potem pa
takoj doda: "Povedal bi že, a če-
mu bi te vznemirjal? Nečem!"

"Pa mi vsaj povej, kje si dobil
te svoje lastnosti, o katerih si mi
govoril!" silim vanj. Ker že ni-
sem mogel spati, se mše hotel ma-
lo pozabavati.

"V vsakem človeku spe najču-
dovitveje lastnosti," je začel pri-
povedovati v pretiranih slogih.
"Da se zbude, je treba le kakega
zunanjega povoda. Ta povod sam
na sebi je dostikrat ničeven, a če
ni povoda, se te lastnosti in ti na-
gibi ne zbude nikdar. Človek sam
na sebi je neizčrpen zaklad naj-
čudovitejšega življenja, in to spe-
še življenje je treba odkriti, da se
pokaže človek v vsej svoji gnilobi
in nečimernosti in prenapetosti.

Priznati moram, da me je moj
tovariš za hip oslepil z bleščem
svojega ognja, s katerim je to go-
voril. Molčal sem nehoti in čakal
njegovega nadaljevanja. On je to
vedel in je takoj iznova pričel:

"Tako se je godilo z menoj in
razložiti ti hočem ta intermezo v
svojem življenju. Povod temu in-
termezu je dala moja dobra mati
s svojo smrtjo. Nenadoma mi je
umrla in žaloval sem za njo dolgo
časa, zakaj ž njo sem izgubil vse.
Moj oče je bil velik čudak. Imel
je naprimer čudno lastnost, da se
je pustil vsak dan po kosilu šee-
gati za ušesi. Jaz mu nisem bil ni-
kdar naklonjen in on ne meni. —
In v tej globoki žalosti po materi,
se mi je večih zavrtelo v glavi,
da sem se opotekel in padel. To
se je ponavljalo večkrat. Čudne
slabosti so me pričele napadati
in veselje do življenja je pešalo in
počasi umiralo. Ta preobrat mo-
jega dosedanjega mirnega živ-
ljenja se je vršil počasi, tako da
ga niti opazil nisem in da sem po-
stal nenadoma in brez zavesti do-
cela drug človek; postal sem ohla-
pen, len in nadležen samemu sebi.
Med tem se je moj šestdesetletni
oče oženil drugič in oženil še mla-
do dekle, nežno in drobno, da bi
se lahko skrila v senci trebuha
svojega moža, moja druga mami-
ca.

Brezposelni bogatini.

Mislite li, da jih čem napadati?
Da čem govoriti zoper nje? Da jih
bom nazval z najgršimi imeni kar
se jih more izmisliti človek?

Ne, motite se! Ne bom jih na-
padal, ne bom jih mrzil. Niti zavidati
jih nečem. Naj jih prezira vse,
— jaz jih obžalujem!

Smejete se? Ne vernjete? — Ni-
karte se ne premagajte! Poskušaj-
te biti nepristranski, pomislite sa-
mo nekoliko, in prepričali se bote,
da so bogatini najnevarnejši ljudje
v današnjih trohli človeški druž-
bi.

Zakaj? — Zato, ker so brez de-
la. Zato, ker nimajo kaj delati.
Zato, ker ne vedo kaj delajo. Za-
to, ker je njih življenje prazno, a
oni si belijo glave, kako bi ga iz-
popolnili.

Siti so. Kakšna zadovoljnost je
to zanje, če pa ne vedo: kaj je
glad? S korjico suhega kruha je
lačen človek nepopisno zadovol-
jen; kdor pa neprestano celi dan
žre in žre, temu nazadnje še pe-
čeni golobi ne gredo v slast. Boga-
tini pa le zmiraj jedo, ker se jih
kliče k jedi, ker je tako odrejeno
in ker — mora kuharica pripra-
viti zopet drugo jed. Jed je pri
njih splošna dolžnost, pusta para-
da. A slast do jedi je zelo redka.

Pijejo dobra vina. Kakšno za-
dovoljnost pa občuti človek od
dobrega vina, ako ni še nikoli pil
pokvarjenega piva, ponarejenega
žganja in pobarvanega, odurnega
vina? Kakšno naslado ima človek
v pijači, ako ni sploh nikdar že-
jen? Poglejte samo, s kakšno za-
dovoljnostjo pije delavec kozarec
piva po celodnevem težkem de-
lu, a kako bogataški teneh pije
svoj šampanjec. On ne pije zato,
da zadosti žeji ali potrebi, temveč
zato, da ubije svoj prosti čas; za-
to, da se napije in pozabi na svoj
mučni položaj brezposelnega in
brezkoristnega bogatina.

Oblačijo se lepo. Hm! ali je pa
človek zadovoljen z lepo, drago o-
bleko, ako ni še nikoli bil razstr-
gan? In kakšno obleko so prisilje-
ni nositi ti nesrečniki! Visoke ov-
ratnike, trdo polikane srajce, gro-
zno smešne cilindre in klobuke.
Zjutraj — jedna obleka, opoldne
— druge vrste obleka, zvečer —
tretja, za v gledališče — četrta
in tako dalje. Še dobro ne ogrjeje
jedne obleke, že jo mora sleči in
obleči drugo. Ali je to kakšna u-
godnost? Nili bolje nositi jedno
suknjo celi dan, teden ali mesec?
Takrat se počutite kakor doma;
ni se treba bati, da se vam sukinja
pomeče in ne brigate se, dali je
najnovejša mode. Niste sužnji
svoje obleke, temveč je obleka
vaš suženj. Bogatini so pa sužnji
svoje obleke.

Bogatini pohajajo vsak dan gla-
dališče. No, ste li že opazili, kako
zdehajo v svojih ložah? Vse to ste
že nešteto krat gledali in poslušali.
Pijančevali so že z vsekim igral-
cem in zapeljali vsako igralko. Bi-
li so že sto in stokrat zad za od-
rom in videli tiste papirnate de-
ske, s katerimi stavijo palače. Za
nje ni več iluzije na odru. Boga-
taši so že vsega trudni in vse jim je
zoprno. V gledališče ne gredo ra-
di naslade, temveč da ubijejo čas
in z nečim nadomestijo svoje pra-
zno življenje. Nesrečniki!

Poglejte nekoliko v njih rodbin-
sko življenje. Mlad ali star mili-
onar se oženi. Par mesecev po po-
roki se že prične prepir in raz-
dor. Pripeti se, da on najže ženo
s kočipazem ali šoferjem, ali ona
njo s služabnico. Škandal je tu!
In sodnik ju mora naravno razpo-
ročiti.

Hčere milijonarjev se navadno
možijo s propadlimi evropskimi
princi, grofi in baroni; v kratkem
času se zgodijo škandali in mora-
jo se ločiti. Ako soprog ne pijan-
čuje ali ne dremuje na plesih, te-
daj zapravlja čas z vlačugami ali
pa leta kot obnored z avtomobilom
naokrog. Ako žena bogatinova ne
pleše na raznih zabavah, tedaj se
ljubka s svojimi "priatelji" ali
psi, ker nekaj mora početi, da iz-
popolno svoje pravo življenje.

Nesrečni bogataši! Potrebni ni-
so nikomur! Oni so pena današ-
nje človeške družbe, kakor so be-
rači blato na dnu družbe. Krivda
obojih je jednaka. Boljši ne mo-
rejo postati. Rešiti se ne morejo
in postati ljudje.

Mi zavedni ljudje smo vsekakor
dobrega srea. Potruditi se hoče-
mo, da jih odpošljemo k vragu!
Kajti bogatini so samo v oviro
drugim ljudem!

Nesrečni, gnjili in trohli boga-
tini!!

V PUŠČAVI.

Marsikateri slovenski delavci
pripoveduje, ki je zajel svoje
znanje iz poročil Salezijancev ali
iz knjig družbe sv. Mohorja, da
so bili ljudje v srednjem veku ne-
umni, ker je en graščak strahoval
sto ali še več kmetov.

Le počasi! Kasnejši rodovi se
bodo smejali. Reklj bodo: V 20.
stoletju je pa peščica kapitalistov

strahovala ves svet. In izvemši
socialistov so bili vsi tudi politični
tlačani.

Bivši predsednik je posetil nem-
škega pajača Viljema v Berlinu.
Stafažo je delalo 12.000 vojakov.
V pozdrav in na čast dvema po-
stopačema so izvajali tudi težke
vaje. Roosevelt se je srečnega ču-
til sredi sabelj, bajonetov, pušk
in topov najnovejšega kalibra. Pa
tudi prismuknjeni Viljem št. 2.
je bil srečen, ker je slavnemu lov-
cu, morilecu opice v afriških pra-
gozdih dokazal in pokazal, da
imamo opice v človeški koži v
kulturnih narodih, ki vbojajo na
"ajns, evaj."

V Washingtonu D. C. so izdali
v svet vest, da je Roosevelt pri
pogrebu angleškega kralja Ed-
varda oficijelno zastopal Zdr. drž.
Mi vemo, da polkovnik in glavni
divjih jezdecev ni zastopal veči-
no ameriškega ljudstva. Za to ko-
medijo so ga proglasili le debe-
luharji v Washingtonu.

Novi angleški kralj, indijski
cesar, sploh človek raznih imen
in na zadnje Jurij peti je rekel v
prestolnem nagovoru, da bog po-
stavlja kralje. Mi bi temu "žlaht-
nemu" gospodu ne zamerili, ko
je lagal vedoma, če bi bil mlečo-
zob smrkovec. Ali mož je star 45
let. In je še tako neumen, da hoče
katoličanom, budistom, mohame-
dancem in Židom natveziti, da je
bog krivoverca proglasil kraljem,
da bo vladal 400 milijonov ljudi
različnih ver.

No, pa Jurčku se ne sme zame-
riti! Jurček ostane Jurček!

Jože Sarto, rimski papež vtika
tudi povsod svoj nezmotljivi nos.
Pij X. je ob smrti Edvarda 7. iz-
rekel brzojavnim potom svoje so-
žalje angleški kraljevi rodbini.
Pokojni Edvard je bil bogatajec,
ateist od pete do glave, veliki
mojster framosonske lože, torej
sovražnik katoliške cerkve.

Ko so pa umorili španskega pr-
voboritelja za misel svobodno Fe-
rrera Francesca, je pa isti papež
kimal. Meri de Val, njegova de-
sna roka je pa podpihoval špans-
ko vlado, da so Ferrera tem hi-
treje poslali na drugi svet v ne-
bessa, za katera ne mara niti rim-
ski papež.

Zakaj? Edvard 7. je bil kronan
lenuh in uživač. Živel je po vzor-
cu vaticanske sodrge o neumnosti
ljudi. Ferrer je pa hotel to neum-
nost iztrebiti iz človeških možga-
nov.

Š — s.

VSAK SOCIALIST

Vsak socialist bi mogel nositi
znamenje, kedar pohaja na pie-
nike na prostem. Znamenje iz sve-
le in z vprašanjem: Kaj je prav?
(What is right?).

Naročajte takoj. Pričeli bomo z
delom ko dobimo naročila. Pri-
poročajte to znamenje vsem so-
drugom in sodruginjam. Cena je
nizka, le 35 ct. komad.

Pošljite naročila takoj!

J. E. L.

829 — 12 St.

Denver Colorado.

Pri naročilu omenite ta list.

Sodrug! Pripravljajte se za pr-
vi jugoslovanski socialistični
kongres v Ameriki. Naš prvi zbor
je prvi korak k velikemu delu, ki
mora vspeti. Sodrug, pripravljaj-
te in pripravite se dobro!

ROJAKI! POZOR!

Kdo hoče piti domače naravno
vino, naj se oglasi pri
FRANE ČEHU, 1703 S. Centre av.
Chicago, Ill.

Belo in črno vino razprodajam
sedaj po \$1 galon. — Rojaki, sezi-
te po njemu, dokler ga imam še v
zalogi. 4x.

Ne kupujte farm ali zemljišče, dokler
nimate prilike, da prične gospodariti
z majhnim denarjem na svojem domu
v Slovenski Gospodarski Koloniji v bli-
žini mesta Ashland. Pišite za pojaseila,
ako mislite kupiti farmo sedaj, kasneje
ali pa nikdar. Pišite danes, pišite vsi.
Adresirajte:

THE JAMES W. GOOD COMPANY,
Dept. 53
ASHLAND, WIS.

Ne kupujte farm ali zemljišče, dokler
nimate prilike, da prične gospodariti
z majhnim denarjem na svojem domu
v Slovenski Gospodarski Koloniji v bli-
žini mesta Ashland. Pišite za pojaseila,
ako mislite kupiti farmo sedaj, kasneje
ali pa nikdar. Pišite danes, pišite vsi.
Adresirajte:

"DŽUNGEL"

Povest iz čikaških klavnic.
Angleški spisal Upton Sinclair.
Poslovenila Jos. Zavrtin in
Ivan Kaker.

CENA S POŠTINNO VRED \$1.25

(Ta pretresljiva povest iz de-
lavskega življenja in delavskih
bojev je do danes prevedena že na
17 jezikov. Vsak slovenski delavec
bi jo moral čitati.)

Obe knjigi se naročata pri u-
pravništvu "Proletarca", 2146
Blue Island Ave., Chicago, Ill.

KDOR HOČE IMETI

dobro obleko najnovejšega kroja,
okusno in trpežno delo, naj se o-
glasi pri

MIKE KASTRUN-U
KROJAC

1842 S. Center Ave., Chicago, Ill.

— Pridite in pogledite! —

Kaj je treba, da čitate!

v književni zalogi Slovenske
delavske tiskovne družbe
se dobi:

"Socialistični katekizem"

Predelal za slov. delavce v Ame-
riki Ivan Molek.

Cena posameznemu iztis 10
centov. Kdor jih pa naroči naen-
krat 20 ali več istisov, jih dobi pa
po 5 centov komad.

(Ta brošura je izvrstno sred-
stvo za socialistična propagando
in živa potreba za vsakega agita-
torja, kateri rekrutira nove sodru-
ge.)

ROJAKI v Waukeganu!

Če kočete piti dobre
pijače in se zabaviti
po domače pojdite k

B. Mahnich-u,
714 Market Street, Waukegan.

Pri njemu je vse najbolje. Kdor
ne vrjame, naj se prepriča.

M. A. Weisskopf, M. D.

Izkušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne
in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave.

Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

LOUIS RABSEL

moderno urejen salun
NA 113 MILWAUKEE AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199.

Angleščina

brez učitelja!
Slovensko An-
gleška Slovní-
ca, Tolmač in Angl. Slov. Slovar stane
samo \$1.00, in je dobri pri

Pošljite naročila takoj!

V. J. KUBELKA,

538 W. 145 St., New York, N. Y.

Pišite po cenik knjig!

JOS. BERNARD-U

1903 Blue Island Ave.

Telefon Canal 842 CHICAGO

Pri njemu dobiš najboljša kalifornij-
ska in importirana vina.

Najboljše in najfinejše obleke

so po nizki ceni na prodaj
pri H. SCHWARTZ,

16—18 N. Halsted St., Chicago.

Velika zaloga klobukov, čepic, če-
vljev, perila in kovčkov.

Kdor kupi za pet dolarjev, dobi
darilo.

Prehlajenja se lahko iznebite
in bolečine v vratu ter v prsih
minejo takoj, če se napravi par
močnih drgnjenj s "Pain Expel-
ler", kakor je popisano v knjižici,
v kateri zavijta steklenica.
Sredstvo se lahko kupi v Ameriki
v sleherni lekarni za 25 centov
steklenica, treba pa je paziti na
to, da je varstvena znamka s si-
drom na kartonu in na steklenici.

DR. RICHTER'S "PAIN- EXPELLER"

Kaj ti koristijo močne mišice,
če trpiš = revmatizmu.

PAIN-EXPELLER

dobro vdrgnjen, ti takoj olajša bolečine in
odstrani njih vzroke.

Po 50 in 50c v vseh lekarnah

F. Ad. Richter & Co., 215 Pearl St.,
NEW YORK

Pasite na varstveno
znamko s sidrom.

Podpisana se priporočava
Slovincem za mnogobrojen o-
bisk, ker imava na razpolago
dobro gostilno in dvorane.

JOS. PREZEL,

Slovenska Grocerija,

1932 West 22nd Street,

med Robey in Lincoln ul.

VOZI NA DOM.

Podpisana se priporočava

Slovincem za mnogobrojen o-
bisk, ker imava na razpolago
dobro gostilno in dvorane.

Šajnek & Hans

1802 S. Centre Ave. Chicago, Ill.

Joseph Kratky,

1645 W. 21st Pl., Chicago, Ill.

Izdelovalec najfinejših cigar
vsake vrste.

Na debelo in drobno.

Sodrug! Priporočajte hrvat-

skim delavcem "Radniško Stra-
žo," edini hrvatski socialistični
list v Ameriki. Naročnina \$2. na
leto. Naslov: 1209 W. 18 Str. Chi-
cago, Ill.

POZOR! SLOVENC! POZOR!

SALOON

s modernim ke